

Jeremjáš 7, 3-11 a 21-25a

Jan 2, 13-22

Chrám. Slovo, které vzbuzuje respekt a úctu. Kostelík – to je něco malého, někde v zapadlé vesnici. Kostel, to už je něco důstojnějšího, a chrám – to už znamená opravdu vrchol. A přesto – my si ani nedokážeme představit, co znamenal chrám pro Židy v Ježíšově době.

Bylo to místo – jediné místo – kde přebýval Hospodin uprostřed Božího lidu. V 2.knize Mojžíše zákonodárce, jak mají Židé ve zvyku říkat, je popsáno, jak si Hospodin vyžádal příbytek, svatyni. *At' mi udělají svatyni a já budu bydlet uprostřed nich. Uděláte všechno přesně podle toho, co ti ukazují jako vzor svatého příbytku i vzor všech bohoslužebných předmětů.*

V Mojžíšových dobách to byl stan s ohrazeným nádvořím. Velká část knihy Exodus popisuje, jak má svatyně vypadat včetně vybavení, a to do poslední bronzové přezky. Stan byl rozdělen závěsem na dvě poloviny, za závěsem dlel Hospodin, před závěsem řídili kněží z rodu Áronova život pospolitosti. Ta zůstávala u vchodu do stanu. Před stanem byl oltář, kam byly Hospodinu přinášeny oběti. Polovina třetí, celá čtvrtá, a polovina páté knihy Mojžíšovy se věnuje obětem – kdy, jak co. Najdete tam řád pro zápalnou oběť, pro přídavnou oběť, pro oběť za hřích a oběť za vinu, pro oběť při vysvěcování kněží a pro hod oběti pokojné. Oběť měla obnovovat a udržovat vztah člověka a Hospodina, měla být projevem díky i pokání. Nikde jinde se k Hospodinu člověk nemohl přiblížit, pouze v jeho svatyni, jedné jediné, pro celý Boží lid. Mělo to svůj význam: jak jinak odvrátit Izraelity, aby jako okolní národy obětovali kde komu na kde jakém kopci? Vše důležité mezi člověkem a Bohem se muselo odehrávat v této, a jediné v této, svatyni.

Jakmile se Izraelité pevně usadili a přestali bydlet ve stanech, rozhodli se vylepšit i Boží dům. David zakoupil pozemek, jeho syn Šalamoun stavěl ze dřeva a kamení a zdobil zlatem a drahokamy. Tentokrát už byl ale Hospodin skoupý na popis, jak by si svůj příbytek představoval. Místo stavebních plánů se vyjádří až ke konci stavby: *„Pokud jde o tento dům, který budeš: Budeš-li se řídit mými nařízeními, budeš-li uplatňovat má práva, dodržovat všechna má přikázání a podle nich žít, splním na tobě své slovo, které jsem dal tvému otci Davidovi, budu bydlet uprostřed Izraelců a Izraele, svůj lid neopustím.“* (1Kr 6, 12-13)

Nestačí vybudovat honosný palác a přinášet tisíce obětí, důležité je dodržovat Boží přikázání, a hlavně podle nich skutečně žít. A to se stalo úskalím. O oběti nouze nebylo, ale žít podle Božích nároků? Proroci, kteří pospolitosti tlumočí Hospodinovo slovo, jsou neúprosní. Třeba jak jsme slyšeli v dnešním 1.čtení: *Nemluvil jsem k vašim otcům o zápalné oběti a obětním hodu v den, kdy jsem je vyvedl ze země egyptské; žádný takový příkaz jsem jim nedal. Přikázal jsem jim jediné toto: „Poslouchejte mě a budu vám Bohem a vy budete mým lidem, chodte po všech cestách, jak jsem vám přikázal, a povede se vám dobře.“ Nespoléhejte na klamná slova: „Je to chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův.“*

První chrám byl vyvrácen po vpádu Babylóňanů. Nezbylo z něj nic. Dokonce ani archeologové nemohou nic najít.

Když se po 70 letech mohli Izraelité vrátit z babylonského a posléze perského zajetí, soustředili se na obnovení svého vztahu s Hospodinem. Protože bez Hospodina přestává existovat Izrael jako vyvolený Boží lid. Ale začátek obnovení vztahu pro ně stojí a padá s chrámem, proto ho musí postavit znovu. Bez chrámu to nejde. Tak to přece řekl Mojžíšovi

sám Hospodin, postav mi příbytek, abych mohl bydlet se svým lidem. Postaví tedy znovu dům Boží.

A opakují stejné chyby.

Chrám, do kterého vejde Ježíš, už zdaleka nevypadá jako ten z doby poexilové. Král Herodes se chtěl vyrovnat v oblasti náboženské mocným říším a pustil se do přestavby, která přesáhla jeho život. Byl to monument z bílého a zeleného mramoru.

Chránové nádvoří bylo plné lidí a zvířat. Kdo chtěl splnit svou náboženskou povinnost, musel si vyměnit peníze za chránovou měnu, usmlouvat dobrou cenu za zvíře, postavit se do fronty ke knězi, počkat, až na něj přijde řada, asistovat při vykonání oběti a pak odejít a udělat místo dalším. Ježíš tento proces zhatí. Rozhází chránové peníze, vyžene prodejce zvířat a všem vynadá. „*Je psáno: Můj dům bude zván domem modlitby, ale vy z něho děláte doupe lupičů!*“, křičí na ně podle Matouše. To nádvoří se totiž jmenovalo Nádvoří pohanů a bylo určeno k modlitbám lidí, kteří nebyli Židé. Aby i oni mohli Hospodina uctívat a chválit. Místo toho tam je teď tržiště, ze kterého plynou tučné zisky do chránové pokladnice.

Že i Židé věděli, že to tak nemá být, o tom svědčí skutečnost, že na Ježíše nezavolali chránovou stráž, ale místo toho se ptají: Jakým právem tak jednáš? Čili: jsi ten, který má přijít? Ten Mesiáš, který přinese na svět Boží vůli? Žádají znamení. Něco viditelného. Třeba nějaký zázrak. A dostane si jim odpovědi: zbořte tento chrám a já vám za tři dny postavím nový.

O tom, jak důležitý byl právě tento výrok, svědčí všechna evangelia. Je to jeden z bodů obžaloby – chtěl zbořit chrám. Je to jeden z výsměšných výroků pod křížem – chtěl jsi zbořit chrám a postavit nový ve třech dnech, tak proč z toho kříže neslezeš?

Takové rouhání! Takové velíkášství! Zbourat Hospodinovu svatyni – to přece dělají jen úhlavní nepřátelé Izraele! Zničit místo, jediné místo, kde se člověk může očistit ze svých vin a najít smíření!

Až po Ježíšově vzkříšení se učedníci začali rozpomínat na celou epizodu a našli v ní skutečný význam. Ten barák z mramoru, na který všichni obdivně hledí, vlastně nikdo nepotřebuje. Hospodin ho nepotřeboval nikdy – a jeho lid vlastně taky ne. Nikdy nešlo přednostně o oběti. V době Mojžíše šlo především o to vymanit se z pohanských vlivů, upřít svůj pohled na Hospodina, vybudovat se k němu vztah, pochopit, co po mně chce. Bůh nechce po člověku nesplnitelné, vede ho pomalu po cestě k poznání. Bez obětí to v těch dávných dobách nešlo, všechny národy je přinášely. Popisované oběti v Tóře ale neměly Boha uplácet, aby něco neudělal nebo naopak udělal. Měly být vyjádřením díky, pečetí na pokání, nového začátku po hříchu. Sloužily právě k udržování vztahu Hospodin-člověk. Hospodin nechce vnější obdiv, oslavy a slavobrány, ale vědomí, že on je skutečně svrchovaný Pán. Nepotřebuje zlato a drahé kamení, ale pokorné vyznání, že jsme zhřešili a závazek, že uděláme všechno pro to, aby se tak znovu nestalo. Chce naše úsilí žít dobrý a poctivý život na Jeho cestě. Cestě k němu, cestě s ním.

Před lety jsem stála ve frontě u Svatopetrského chrámu ve Vatikánu. Davy turistů, bezpečnostní prohlídky, spousty suvenýrů, když se člověk protlačil dovnitř, viděl nádherný architektonický výtvar. V chrámu to hučelo, byly tam zástupci spousty národů, komentáře průvodců člověk slyšel v nespočtu jazyků. Tahle stavba stála na počátku rozdělení církve: aby mohla být postavena, církev ždímalá věřící až na kost. Skandální prodej odpustků vedl Martina Luthera k přibytí jeho 95 tezí na vrata kostela. Následovaly náboženské války, které

ve svém součtu stály životy miliony křesťanských životů. Skutečně byl tento chrám postaven k Boží slávě? Nebo jako pomník papežů, práce lidských rukou, sedmý div světa, taková ta babylónská věž? Dnes je to především turistická atrakce, dílo lidských rukou vzbuzující obdiv. Ale ten hlas tichý, hlas Boží, tam nemáte šanci uslyšet.

Bůh nepotřebuje monumentální chrámy, obřadní roucha či taláry nebo naše okázalé oběti a naoko dávanou svatost. Ježíš Kristus mu nepřinesl ani vykrmeného býčka ani holoubě, ale svou poslušnost. Byl tou poslední obětí smíření, která uzavřela jednu kapitolu vztahu Hospodina a jeho lidu. Jeho Vzkříšením byl vystavěn nový chrám, který se nedá obsadit nebo zbourat. Ve slovech evangelií poznáváme Hospodina, skutečně poznáváme cestu, kterou chce abychom chodili. Ve Vzkříšení poznáváme, že i smrt se podrobuje jeho vůli.

Bůh od nás chtěl a chce jediné: abychom dodržovali jeho přikázání. Jaká to jsou? V odpovědi bohatému mládenci je Ježíš shrnuje to dvou vět: miluj Boha a miluj bližního svého. On sám je symbolem lásky k Bohu a lásky k lidem. Ve svém učení, které poznáváme prostřednictvím evangelií, ukazuje, jak se taková láska projevuje v každodenním životě. Ať už k Bohu nebo k lidem. Služba bezmocným a vyloučeným, pomoc hříšníkům, neokázalý vztah s Bohem, který má být mezi námi a jím, a ne stavěný na odiv. V Ježíši Kristu se setkáváme s Bohem. Tohle bylo jasné hned po vzkříšení. Učedníci chodili denně do chrámu, aby se tam modlili. Místo obětí lámali při společném jídle mimo chrám chléb. V epištolách se řeší celá řada důležitých otázek, ale ani jednou není zmiňována otázka přinášení obětí. Evidentně nebylo nikdy sporu, že čas obětí skončil.

Dnes už chrám v Jeruzalémě nestojí. Byl vyvrácen dva roky po jeho dokončení. Žádný chrám postavený lidskýma rukama nevydrží věčně. Kolik dříve plných kostelů dnes zeje prázdnotou a je odsouzeno k postupnému zániku. Ale to přece ničemu nevádí. Dokud tu budou lidé, pro které bude následování Ježíše Krista výzvou i samozřejmostí, jeho slovo, Boží slovo, bude stále žít. Amen.